

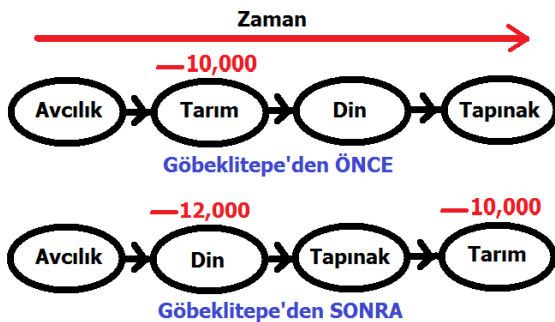
Göbeklitepe Dönemi

Doç. Dr. **Haluk BERKMEN**

73 sayılı **Kadim Girit Kültürü** başlıklı yazımda Göbeklitepe yapılarının tapınak olduklarından söz ettim (1). Bu tapınakları yapmak için belli bir kültür düzeyine ulaşmış bir topluma ait insanın elbirliği ile çalışması gerekiyordu. Kimi kayalardan iri parçalar kesecek, kimi bu kaba kayalardan düzgün sütunlar oluşturacak, kimi bu düzgün sütunları uzun mesafelere nakledecek, kimi bu sütunları elbirliğiyle yerlerine dikecek ve kimi de taş sütunlar üzerine hayvan motifleri kazıyacaktı. Bu işlerle uğraşan insanların avlanmaya vakitleri kalmıyordu. Çalışan insanları beslemek için de avcılık yerine yeni ve farklı bir besin kaynağı bulunmalıydı. Onlara sürekli ve bol miktarda yiyecek bulmak bir gereksinim, çözülmesi gereken bir problem halini almıştı. Avcı-toplayıcı toplum yapısı bu önemli problemi çözmeye uygun değildi. İşte tapınak inşa eden insanları besleyebilmek için tarıma geçiş yaptılar. Böylece güneydoğu Anadolu bölgesinde ilk tarım toplumu oluştu.

Tapınak inşaatı bittiğinde yeniden avcı-toplayıcı toplum düzenine dönmek yerine tarım yapmaya devam ettiler. Onları gören civar köylerdeki insanlar da yavaş yavaş tarımla yiyecek üretmeye başladılar. Tarımla beslenen köy sayısı belli bir kritik sayıya ulaştınca aniden ve kısa bir sürede tarım avcılığın ve toplayıcılığın yerini aldı. Buna "100 maymun" olayı veya deneyi dendiğini daha önce Bilim bölümündeki **89** sayılı **Morfogenetik Alan** başlıklı yazımda söz ettim (2). Morfogenetik Alan bir tür enerji alanı olup, türün doğal *rezonans* frekansında titreştiğinde türün tüm üyelerini ani bir **Kuantum Sıçraması** ile değiştirebilmektedir. Avcı-toplayıcı toplum düzeyinden tarım toplumuna geçiş de bir tür Kuantum sıçraması olarak görülebilir.

Fakat Göbeklitepe tapınakları yaklaşık günümüzden 12,000 yıl önce inşa edilmişlerdir. O dönemde henüz tarım toplumları oluşmamıştı. Tarımın başlaması günümüzden 11,000 yıl önce gene Anadolu'da gerçekleşmiş ve o döneme Neolitik (yeni taş) dönemi denmiştir (3). Demek ki 12,000 yıl önce güneydoğu Anadolu bölgesinde başlayan tarım, tüm **Bereketli Hilal** denen Mezopotamya'ya yayılması 1,000 yıl içinde gerçekleşmiştir.

Bu durum bizim tarihi gelişim sürecini yeniden değerlendirmemizi gerektirir. Yanda görülen iki çizim, Göbeklitepe bulunduktan önceki durum ile bulunduktan sonraki durum arasında farkı açıkça belirtiyor. Dini inanç diyebileceğimiz mistik yaklaşım tarımdan sonra değil, tarımdan yaklaşık 2,000 yıl önce ortaya çıkmış olduğu anlaşılıyor.

Mistik yaklaşımdan kasıt, kutsal sayılan bazı hayvanlarla şaman kişilerin bütünleşmesi ve güneş kültünün toplumda kabul görmesidir. Göbeklitepe tapınaklarının daire şeklinde inşa edilmiş olmaları, güneşin yuvarlak şeklini yeryüzünde yansıttıkları içindir. Bu tapınaklardaki sütunlar üzerinde işlenen hayvan şekilleri de onları avlamak amaçlı olmayıp, kutsal canlılar olarak görüldükleri ve kabul edildikleri içindir. Şamanların hayvan donuna girdikleri ve onların enerjilerini kullanarak ruhlara iletişime geçtikleri biliniyor. **7** sayılı **Asya Şamanlığı** (4) ve **54** sayılı **Kadim Dönemde Şamanlar** (5) başlıklı yazılarımda kadim dönemde dünyada geçerli tek din denebilecek inanç sisteminin şamanlık olduğundan söz ettim.

Yanda görülen bir Göbeklitepe sütunu üzerindeki hayvan kabartmaları bu görüşe destek veriyor. Bu çizimler av hayvanlarını belirtmiyor. Üstteki boğa güç ve kuvvet simgesidir. Altındaki kurt bir av hayvanı olmayıp, birlikteliği ve grup halinde avlanmayı ve yaşamayı simgeliyor. En alttaki turna kuşu ise hem manevi uçuşu hem de zerafeti belirtiyor.

Bu kuş bir leylek değildir. Zira gagası kısadır ve uzun bacaklarıyla turna kuşuna benzemektedir. Üstte görülen turna kuşunun başı üzerindeki tüyler, o bölge insanları tarafından bir tür ruhsallık simgesi olarak kabul edilmiş olması pekâlâ mümkündür. Bugün bile güneydoğu Anadolu bölgesine her yıl kelaynak kuşları gelmekte ve bölge halkı tarafından sevilerek korunmaktadırlar.

Kaynaklar

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/312.pdf>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/364.pdf>
- (3) https://tr.wikipedia.org/wiki/Neolitik_Devrim
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/92.pdf>
- (5) <http://www.halukberkmen.net/pdf/264.pdf>